

Cesta do školy

Výukové materiály pro učitele

Základní informace:

Cesta do školy / Sur le chemin de l'école

Francie 2013 / 77 minut

Režie: Pascal Plisson

Scénář: Marie-Claire Javoyová, Pascal Plisson

Kamera: Simon Watel

Hudba: Laurent Ferlet

Doporučená věková kategorie: 11 – 15 let (druhý stupeň ZŠ, nižší stupeň víceletých gymnázií)

Anotace:

Cesta do školy je dokumentární film zkušeného dokumentaristy Pascala Plissona zobrazující každodenní rutinu čtyř dospívajících žáků z různých konců světa – jejich cestu do školy. Jacksona, Carlita, Zahiru a Samuela spojuje jejich touha po vzdělání, spolu s vědomím, že jedině to je dokáže vymanit ze soukolí strastiplného života uprostřed nekonečné keňské savany, argentinské pláně marockého pohoří Atlas nebo indické vesnice.

Jackson (11) žije v Keni. Se svou mladší sestrou musí dvakrát denně zdolat pěšky patnáctikilometrovou cestu savanou obývanou divokými predátory...

Carlito (11) urazí se svou mladší sestrou bez ohledu na počasí dvakrát denně osmnáct kilometrů na koni přes argentinské pláně...

Zahira (12) žije v pohoří Atlas v Maroku. Každý týden ji a její dvě spolužačky čeká vyčerpávající pěší túra po nelítostných horských stezkách do internátní školy...

Samuel (13) žije v Indii. Cesta do školy, kterou musí denně absolvovat, představuje čiré utrpení. Nemůže totiž chodit a jeho dva mladší bratři ho celé čtyři kilometry tlačí na provizorním vozíku...

Každodenní cesta do školy se tak jeví ze zcela odlišné perspektivy.

(více viz distribuční materiál)

Možnost využití dokumentárního filmu Cesta do školy ve výuce

Snímek *Cesta do školy* lze v souvislosti s projekcí využít především ve výuce zeměpisu, občanské výchovy a českého jazyka a literatury. V souladu s RVP pro základní školy a nižší stupeň víceletých gymnázií lze tento snímek klasifikovat jako vítané obohacení a zatraktivnění výchovně-vzdělávacího procesu i v souvislosti s tzv. průřezovými tématy (Osobnostní a sociální výchova, Výchova v demokratického občana, Multikulturní výchova, Enviromentální výchova, Mediální výchova).

Zeměpis

Film zobrazuje každodennost lidského života čtyř zemí světa (Keňa, Maroko, Argentina, Indie). Ačkoliv jde o země rozkládající se na různých kontinentech, vzhledem ke struktuře RVP nic nebrání v souvislosti s návštěvou tohoto

snímku jako zpestření běžné výuky probrat základní realie těchto zemí. To lze učinit frontální formou buď v hodinách bezprostředně před projekcí a žáky tak na film připravit, případně snímek vnímat jako impuls pro výuku a informace žákům sdělit zpětně. (Obecné údaje, poloha na mapě světa – možnost vymezit konkrétní region, státní zřízení, státní symboly, fauna, flora, geografická charakteristika, v čem dané země vynikají, na čem je postavena jejich ekonomika, sociokulturní charakteristika obyvatel, náboženství, populární osobnosti etc.)

Zároveň lze žákům zadat nastudování výše uvedeného jako dlouhodobější samostatný projekt ve skupinách – návštěva filmu se může stát inspirací k samostatné kolektivní práci, zjišťování informací z relevantních zdrojů, prezentaci výsledků výzkumu (powerpoint – prohlubování dovedností v práci s počítačem).

Film sám o sobě zobrazuje všední život ve vybraných regionech. Lidská obydlí, každodenní pracovní rutinu, přípravu jídla či samotné stolování, obchod a řemesla, dopravu, obsahuje informace o místní náboženské praxi, vzhledem k tomu, že jde o film v původním znění s titulky, žáci uslyší i místní jazyk. Pochopitelně nás nechá také nahlédnout do místních škol, do nichž hrdinové vyprávění putují. V tomto ohledu jde tedy o ideální názorné zprostředkování životních podmínek Keňanů, Maročanů, Argentinců či Indů žijících ve vzdálenějších oblastech těchto zemí (lze srovnat s životními podmínkami ve velkých městech).

Možnost vytvoření mentální mapy zvolené země.

Občanská výchova

V rámci předmětu občanská výchova lze film *Cesta do školy* vnímat jako vítaný impuls k diskusi nad tématy, která jsou obsažena v rámci RVP a lze je vnímat v rámci předmětu jako klíčová. Jde o školu, vzdělávací proces, jeho úlohu v lidském životě, dále domov, rodinu, zázemí, které nám poskytuje, to vše v závislosti na kulturních odlišnostech (Česká republika versus země, kde se film odehrává). V souvislosti s tématem snímku může v rámci hodin OV přijít na přetřes i problematika základních lidských práv a svobod (právo na vzdělání a přístup k němu), případně charakteristika náboženství, která jsou ve filmu zobrazena, či globálních problémů lidstva. V neposlední řadě může být film inspirací pro zamyšlení nad úlohou majetku v lidském životě, o procesu výchovy a životních perspektivách.

Příklady činností v závislosti na věku žáků:

Práce ve skupinách, diskuse (pedagog vede diskuse, pokouší se přimět žáky k argumentaci, samostatnému rozvedení myšlenek):

úloha rodiny v procesu vzdělávání – Jak mě rodiče motivují k učení?

škola, prostředí školy, vzdělávací proces – Proč chodím do školy? Čím bych chtěl být? Jak si představuji svou vysněnou školu? Jak vypadaly školy ve filmu *Cesta do školy*? Jaké pomůcky v nich žáci užívali, případně co si brali s sebou na cestu?

Životní perspektivy – Jaké jsou mé životní cíle? Co je pro mě v této chvíli smyslem života?

Projekt:

Jak to bylo ve škole v čase našich maminek a babiček? (Časy se mění)

Žáci budou mít za úkol v návaznosti na zhlédnutý film zjistit, jak vypadaly školy a cesty do školy jejich rodičů, případně prarodičů. Zpracují povídání, prezentaci, je možné přinést sešity, pomůcky, fotografie, předměty, které mají rodiče či prarodiče se školou spjaté.

Výklad (frontální, zakončený samostatným úkolem):

Kulturní odlišnosti: křesťanství, hinduismus, islám – charakteristika náboženských systémů. Žáci mohou za domácí úkol poskytnuté informace samostatně prohloubit (skupinová práce, prezentace)

Globální problémy lidstva: film lze použít také jako podklad pro výklad a následnou debatu o globálních problémech lidstva, které jsou ve filmu nepřímě zobrazeny (demografické problémy, ekologické problémy – zde lze také akcentovat environmentální rovinu).

Český jazyk a literatura

V rámci předmětu český jazyk a literatura lze film využít pro výuku stylistiky, řečnických dovedností a k mediální výchově či literární výchově.

Film sám o sobě je popisem cesty do školy, zároveň vypráví mikropříběhy jednotlivých aktérů. Žáci mohou nejprve převyprávět všechny čtyři příběhy (vyprávění, snaha o zachycení detailu, snaha o kontaktování posluchače, dynamizaci vyprávění, vypointování příběhu, akcentování uzlových bodů zápletky). Lze motivovat buď jako rétorický výstup (nutná delší, nejlépe domácí příprava a důsledná motivace), případně jako samostatný písemný úkol, řetězové vyprávění ve skupinách, mezipředmětově ve spojení s výtvarnou výchovou například jako komiks či fotokomiks.

Následně lze demonstrovat odlišnost vyprávění od prostého popisu (možnost zadat jedné polovině třídy vyprávění, druhé popis – opět nutné opatřit penzem potřebných informací).

Obojí lze poté vztáhnout k vlastní cestě do školy (divili byste se, jak těžký může být takto triviální úkol i pro středoškoláky před maturitou). Čili popsat svou vlastní, každodenní cestu do školy, případně fabulovat příběh, který se v průběhu této cesty stal, zasadit tuto cestu do jiného prostředí, jiné časové roviny (budoucnost, minulost). Krom toho lze jako podklad pro stylistická cvičení či diskuse v rámci hodin využít klíčové otázky, které ve filmu zazní: „Proč chodím do školy?“ „Čím bych chtěl být, až školu vychodím?“ Se studenty lze v rámci stylistiky, mediální výchovy či literární výchovy probrat kompozici vyprávění, která je ve filmu užitá (paralelní sledování čtyř příběhů s expozicí a gradací směrem k jednotné pointě) a motivovat studenty k natočení vlastního filmového pokusu (umožňují to tablety, mobilní telefony) na téma cesta do školy (skupiny, dlouhodobější projekt - dokument, nebo hraný film). Výsledné snímky pak v rámci hodiny promítnout a nejlépe ocenit. V neposlední řadě se nabízí možnost v rámci mediální výchovy analyzovat médium dokumentárního filmu a upozornit je na jeho specifika. Režisér dokumentárního filmu se přece tváří jako ten, který zaznamenává či rekonstruuje realitu, čili to, co se skutečně stalo – pravdu. Ve skutečnosti ale s materiálem manipuluje, stříhá jej, vyřazuje natočený materiál, dokonce některé scény může inscenovat. Činí tak ve prospěch svého záměru a intenzity sdělení. Lze připodobnit k literárním žánrům. Všimli si žáci při projekci nějakého momentu, který působil inscenovaně? Oslabuje to sdělení dokumentu?

Tělesná výchova

S trochou nadsázky na závěr: film Cesta do školy může být inspirací pro tělovýchovný projekt. A jednou si to vážně zkusit. Sejít se jednoho krásného rána 15 km od školy 2 hodiny před začátkem výuky a dorazit včas, jako Jackson a Salomé. Schválně, kolik žáků by uspělo...

Užitečné odkazy:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/kena/index.html

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/maroko/index.html

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/argentina/index.html

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asiie/indie/index.html